

GUN VIOLENCE AND FIREARMS POLICY IN THAILAND: A COMPARATIVE ANALYSIS OF LEGAL, HISTORICAL, AND SOCIOCULTURAL DIMENSIONS

Rattanon AUNMUANG¹

1 Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, Thailand; 6480121824@student.chula.ac.th

ARTICLE HISTORY

Received: 7 April 2025

Revised: 21 April 2025

Published: 6 May 2025

ABSTRACT

This study explores the issue of gun violence in Thailand by analyzing its historical evolution, legal frameworks, criminological perspectives, and international policy comparisons. It highlights three core findings: the entrenched role of firearms in Thai society, systemic gaps in law and enforcement that enable illegal access, and lessons from countries like Japan, Australia, and the United States where effective gun control strategies are different. This research article synthesizes legal reforms, administrative measures, and value-based interventions as potential models for Thailand, including the development of a stringent and standardized firearm licensing system, the establishment of a nationally integrated firearm registry, the enhancement of efforts to control illegal firearms, and the long-term promotion of values and education regarding firearms. These strategies aim to develop sustainable, context-sensitive policies that reduce firearm-related violence while respecting local sociopolitical realities.

Keywords: Gun Violence, Firearms Policy, Historical and Sociocultural Perspectives, Policy Comparisons, Thailand

CITATION INFORMATION: Aunmuang, R. (2025). Gun Violence and Firearms Policy in Thailand: A Comparative Analysis of Legal, Historical, and Sociocultural Dimensions. *Procedia of Multidisciplinary Research*, 3(5), 64

ความรุนแรงจากอาวุธปืนและนโยบายเกี่ยวกับอาวุธปืนในประเทศไทย: การวิเคราะห์เปรียบเทียบในมิติด้านกฎหมาย ประวัติศาสตร์ และสังคม วัฒนธรรม

รัตนภรณ์ อุ่นเมือง¹

1 คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 6480121824@student.chula.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มุ่งสำรวจประเด็นปัญหาความรุนแรงจากอาวุธปืนในประเทศไทย โดยวิเคราะห์จากพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ โครงสร้างทางกฎหมาย มุมมองทางอาชญาวิทยา และการเปรียบเทียบนโยบายในต่างประเทศ งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของอาวุธปืนที่ฝังรากลึกในสังคมไทย ช่องโหว่ของระบบกฎหมายและการบังคับใช้ที่เอื้อต่อการเข้าถึงอาวุธปืนอย่างผิดกฎหมาย และถอดบทเรียนจากประเทศต่างๆ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา ที่แสดงถึงประสิทธิภาพของการออกมาตรการควบคุมอาวุธปืนที่แตกต่างกัน โดยในบทความนี้ได้สังเคราะห์แนวทางการปฏิรูปกฎหมาย การใช้มาตรการทางปกครอง และแนวทางที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในไทย เช่น การพัฒนาระบบการอนุญาตครอบครองอาวุธปืนให้รัดกุมและมีมาตรฐานกลาง การจัดตั้งระบบทะเบียนอาวุธปืนแบบบูรณาการระดับชาติ การเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมอาวุธปืนผิดกฎหมาย และการปลูกฝังค่านิยมและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาวุธปืนในระยะยาว โดยมีเป้าหมายเพื่อลดความรุนแรงจากอาวุธปืนอย่างยั่งยืนและเหมาะสมกับบริบททางสังคมการเมืองของประเทศไทย

คำสำคัญ: ความรุนแรงจากอาวุธปืน, นโยบายอาวุธปืน, มุมมองทางประวัติศาสตร์และสังคมวัฒนธรรม, การเปรียบเทียบนโยบาย, ประเทศไทย

ข้อมูลการอ้างอิง: รัตนภรณ์ อุ่นเมือง. (2568). ความรุนแรงจากอาวุธปืนและนโยบายเกี่ยวกับอาวุธปืนในประเทศไทย: การวิเคราะห์เปรียบเทียบในมิติด้านกฎหมาย ประวัติศาสตร์ และสังคมวัฒนธรรม. *Procedia of Multidisciplinary Research*, 3(5), 64

บทนำ

อาวุธปืนเป็นศาสตราวุธที่มีอำนาจร้ายแรง สามารถก่ออันตรายต่อชีวิตและร่างกายได้โดยง่าย หากตกอยู่ในความครอบครองของบุคคลที่นำไปใช้ในทางมิชอบ อาจก่อให้เกิดความเสียหายและอันตรายถึงชีวิต (กรมการปกครอง, 2548) จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่า อาวุธปืน หรือ "ปืนไฟ" ถูกนำเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่สมัยอยุธยา ผ่านการค้าติดต่อค้าขายกับชาวโปรตุเกสในรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 (พ.ศ.2034-2072) (สรารักษ์ สุวรรณเสรี และ อาคม ศรียาภัย, 2563) และต่อมาในสมัยพระไชยราชาธิราช (พ.ศ.2076-2089) ได้มีการว่าจ้างทหารต่างชาติที่ใช้อาวุธปืนในกองทัพไทย (กรมการปกครอง, 2548) การนำเข้าอาวุธปืนในสมัยอยุธยามีจุดประสงค์เพื่อการสงครามปกป้องอาณาจักร ต่อมา อาวุธปืนถูกนำไปใช้ในกิจกรรมอื่น เช่น การล่าสัตว์ การป้องกันตนเอง และการกีฬา สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงการใช้งานตามบริบทของยุคสมัย

ประเทศไทยได้เริ่มพัฒนากฎหมายควบคุมอาวุธปืนตั้งแต่ปลายสมัยอยุธยา โดยกำหนดให้ราษฎรที่ครอบครองปืนต้องแจ้งต่อผู้ใหญ่บ้านเพื่อทำทะเบียนปืน และในสมัยรัตนโกสินทร์มีการตราข้อกฎหมายควบคุมอาวุธปืนตามสถานการณ์ต่างๆ กฎหมายควบคุมอาวุธปืนฉบับแรกของไทย คือ พระราชบัญญัติอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน รัตนโกสินทรศก 113 (พ.ศ.2455) สมัยรัชกาลที่ 6 จากนั้นได้มีการประกาศใช้กฎหมายใหม่ ได้แก่ พระราชบัญญัติอาวุธปืน พ.ศ.2477 และ พ.ศ.2490 ซึ่งยังคงใช้บังคับจนถึงปัจจุบัน โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมถึง 9 ครั้ง เพื่อปรับปรุงเนื้อหา เช่น การผ่อนผันการขอใบอนุญาต (ฉบับที่ 2), การปรับนิยามอาวุธปืน (ฉบับที่ 3), การเพิ่มโทษ (ฉบับที่ 4 และ 5) และการผ่อนผันการขอใบอนุญาตสำหรับอาวุธปืนผิดกฎหมาย (ฉบับที่ 3, 4, 6 และ 8) รวมถึงการปรับค่าธรรมเนียม (ฉบับที่ 9) เป็นต้น

แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายควบคุมอาวุธปืน แต่ปัญหาความรุนแรงจากอาวุธปืนยังคงเป็นประเด็นสำคัญ (World Health Organization, 2545) โดยรายงานขององค์การอนามัยโลกระบุว่า แต่ละปีมีผู้เสียชีวิตจากความรุนแรงมากกว่า 1.6 ล้านคนทั่วโลก โดยเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับอาวุธปืนมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 80 ของความรุนแรงทั้งหมด

ข้อมูลจาก World Population Review (2562) ระบุว่า มีผู้เสียชีวิตจากอาวุธปืนทั่วโลกกว่า 250,000 คน โดยร้อยละ 71 เกิดจากฆาตกรรม ร้อยละ 21 จากการฆ่าตัวตาย และร้อยละ 8 จากอุบัติเหตุหรือสาเหตุอื่น ในปีเดียวกัน ประเทศไทยมีผู้เสียชีวิตด้วยอาวุธปืนจำนวน 2,804 ราย อยู่ในอันดับที่ 5 ของเอเชีย และอันดับที่ 15 ของโลก สะท้อนถึงปัญหาความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับอาวุธปืนในประเทศไทย

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบเหตุการณ์รุนแรงหลายเหตุการณ์ เช่น เหตุกราดยิงในห้างสรรพสินค้า จังหวัดนครราชสีมา (กุมภาพันธ์ 2563) มีผู้เสียชีวิต 31 ราย และบาดเจ็บ 58 ราย เหตุกราดยิงในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดหนองบัวลำภู (ตุลาคม 2565) มีผู้เสียชีวิต 36 ราย (บีบีซีไทย, 2565) และเหตุกราดยิงในห้างสรรพสินค้า กรุงเทพมหานคร (ตุลาคม 2566) มีผู้เสียชีวิต 3 ราย ผู้ก่อเหตุเป็นเยาวชนอายุเพียง 14 ปี เหตุการณ์เหล่านี้ก่อให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ถึงการเข้าถึงอาวุธปืนของประชาชนโดยเฉพาะเยาวชน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัญหาความรุนแรงจากอาวุธปืนในประเทศไทย โดยวิเคราะห์นิยามและประเภทของความรุนแรง ศึกษาสภาพปัญหาจากสถิติและข่าวอาชญากรรม (พ.ศ.2562-2567) ศึกษากฎหมายและบทความวิชาการทั้งในและต่างประเทศ วิเคราะห์พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ และเปรียบเทียบแนวทางการจัดการกับประเทศต่างๆ เพื่อเสนอแนะแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงจากอาวุธปืนอย่างมีประสิทธิภาพ

นิยามและประเภทของความรุนแรงจากอาวุธปืน

นิยามของความรุนแรงจากอาวุธปืน

องค์การอนามัยโลก (WHO, 2002) ได้ให้ความหมาย “ความรุนแรง” (Violence) ไว้ว่า หมายถึง การตั้งใจกระทำทั้งที่กระทำต่อร่างกาย การข่มขืน การใช้อำนาจ ทั้งต่อตนเอง ต่อบุคคลอื่น หรือระหว่างกลุ่มคนที่ส่งผลให้เกิดการบาดเจ็บ การเสียชีวิต บาดแผลทางจิตใจความบกพร่องทางพัฒนาการ หรือการถูกกลั่นแกล้ง

ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 มาตรา 4 “อาวุธปืน” หมายถึง อาวุธที่ส่งเครื่องกระสุนด้วยพลังระเบิด กำลังแก๊ส อัดลม หรือกลไกใดๆ อาศัยพลังงานเพื่อยิงกระสุน

ดังนั้น “ความรุนแรงจากอาวุธปืน” (Gun Violence) หมายถึง ความรุนแรงที่เกิดจากการตั้งใจใช้อาวุธปืนในการกระทำต่อร่างกาย หรือขู่บังคับ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจไม่ว่าจะเจตนาให้เกิดผลนั้นหรือไม่ก็ตาม

ประเภทของความรุนแรงจากอาวุธปืน

การจำแนกประเภทความรุนแรงนั้นสามารถทำได้หลายแนวทาง บทความนี้ใช้เกณฑ์การจำแนกตามลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ตามองค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2002) โดยแบ่งประเภทของความรุนแรงจากอาวุธปืนได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่

- 1) ความรุนแรงอาวุธปืนที่กระทำต่อตนเอง (Gun Self-Directed Violence) ได้แก่ การใช้อาวุธปืนในการการพยายามทำร้ายตนเอง (Firearm Self-harm) หรือการฆ่าตัวตายโดยการใช้อาวุธปืน (Firearm Suicide)
- 2) ความรุนแรงอาวุธปืนในครอบครัว (Firearm-related Domestic Violence) เป็นการกระทำความรุนแรงระหว่างบุคคล (Interpersonal Violence) ที่ผู้กระทำ กระทำความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัว เช่น คู่สมรส คนรัก อดีตคู่สมรสหรืออดีตคนรัก บุพการี บุตร หรือสมาชิกในครอบครัวอื่นๆ ของตนเอง โดยใช้อาวุธปืนในการกระทำความรุนแรง ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ทั้งที่บ้านหรือสถานที่อื่นๆ
- 3) ความรุนแรงอาวุธปืนในสังคม (Firearm-related Community Violence) เป็นการกระทำความรุนแรงระหว่างบุคคล (Interpersonal Violence) ที่บุคคลกระทำต่อบุคคลอื่นภายนอกครอบครัวโดยใช้อาวุธปืน เช่น การฆาตกรรมด้วยอาวุธปืน (Gun Homicide) การกราดยิง (Mass shooting) การใช้อาวุธปืนยิงหรือข่มขู่คู่อริ รวมถึงการใช้อาวุธปืนในการก่ออาชญากรรมอื่น เช่น การปล้นทรัพย์ (Firearm-assisted Robbery) เป็นต้น
- 4) ความรุนแรงจากอาวุธปืนระหว่างกลุ่ม (Firearm-related Collective Violence) หมายถึง ความรุนแรง จากอาวุธปืนที่ส่งผลต่อสังคมในวงกว้าง หรือความรุนแรงระหว่างกลุ่ม เช่น การใช้อาวุธปืนก่อความไม่สงบการก่อการร้ายการใช้อาวุธปืนยิงต่อสู้กันระหว่างกลุ่ม เป็นต้น

การจำแนกประเภทของความรุนแรงอาวุธปืนนี้จะช่วยให้สามารถทำความเข้าใจสภาพปัญหาและสาเหตุที่ก่อให้เกิดความรุนแรงอาวุธปืนต่างๆ ได้อย่างครอบคลุมทุกมิติมากขึ้น

ประวัติการใช้อาวุธปืนและกฎหมายควบคุมอาวุธปืนในประเทศไทย

อาวุธปืนมีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย โดยเฉพาะในการสงครามในอดีต และต่อมาใช้สำหรับการล่าสัตว์ และการกีฬาและการป้องกันตนเอง ในบทความนี้จะศึกษาพัฒนาการของการใช้อาวุธปืน และการออกกฎหมายควบคุมปืนในแต่ละยุคสมัย ตั้งแต่สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ สมัยการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 จนถึงยุคปัจจุบัน

สมัยกรุงศรีอยุธยา

อาวุธปืนเริ่มนำเข้ามาในไทยในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 (ครองราชย์ พ.ศ.2034-2072) ผ่านการค้ากับโปรตุเกส และในสมัยพระไชยราชาธิราช (พ.ศ.2076-2089) มีการใช้ทหารรับจ้างชาวโปรตุเกส เพื่อการสงคราม (สรารักษ์ สุวรรณเสรี และ อาคม ศรียาภัย, 2563) ต่อมาในสมัยสมเด็จพระราชาธิราชที่ 3 (พ.ศ.2275-2301) มีการออกกฎหมายให้ราษฎรที่ครอบครองปืนต้องแจ้งผู้ใหญบ้าน เพื่อบันทึกรูปพรรณและทำทะเบียนปืน (กรมการปกครอง, 2555)ถือเป็นมาตรการแรกๆ ของการควบคุมอาวุธปืนในประเทศไทย ที่มุ่งหมายให้รัฐทราบจำนวนและลักษณะปืนที่อยู่ในมือพลเรือนเป็นการป้องกันการนำอาวุธปืนไปใช้ในทางมิชอบ หรือเตรียมระดมมาใช้อายมสงคราม

สมัยรัตนโกสินทร์ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

หลังการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ.2325 เป็นต้นมา) บทบาทของอาวุธปืนยังคงอยู่ในฐานะเครื่องมือการศึกสงครามเป็นหลัก ในกองทัพยังคงใช้ปืนใหญ่และปืนไฟที่สืบทอดมาจากสมัยอยุธยาในการรบควบคู่กับอาวุธแบบดั้งเดิม การใช้อาวุธปืนจึงยังอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐและชนชั้นปกครองเป็นส่วนใหญ่ แต่การควบคุมเริ่มเข้มงวดขึ้นโดยมีการออกกฎหมายในรูปแบบประกาศ หลายฉบับ (กรมการปกครอง, 2555) เช่น มีการออกประกาศห้ามยิงปืนโดยไม่ได้รับอนุญาตในสมัยรัชกาลที่ 4 (ครองราชย์ พ.ศ.2394-2411) และในสมัยรัชกาลที่ 5 (ครองราชย์ พ.ศ.2411-2453) ปี พ.ศ.2417 มีประกาศห้ามซื้อขาย หรือมีปืนแคตริงกัน (Gatling gun) ซึ่งเป็นปืนกลที่หมุนด้วยมือและสามารถยิงกระสุนได้ในอัตราที่สูงมาก เป็นอาวุธยิงเร็วในยุคแรกๆ (Guest Contribution, 2019) และ ประกาศห้ามไม่ให้ผู้ใดบรรทุกเครื่องศาตราวุธ กระสุนดินดำเข้ามาในราชอาณาจักรสยาม เว้นแต่จะได้รับอนุญาต (พ.ศ.2442) แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการควบคุมการนำเข้าและการครอบครองอาวุธปืน และการจำกัดการแพร่กระจายของอาวุธปืนที่มีคุณภาพสูง

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 (ครองราชย์ พ.ศ.2453-268) ในปี พ.ศ.2455 ได้มีการตรา “พระราชบัญญัติอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน รัตนโกสินทรศก 131” ขึ้น โดยกำหนดห้ามมิให้ผู้ใดทำ ซ่อมแซม คำขาย หรือครอบครองอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนในราชอาณาจักร เว้นแต่จะได้รับอนุญาต โดยเฉพาะอาวุธปืนที่ใช้ในการสงครามห้ามทำการใดๆ เป็นอันขาด และมีการประกาศแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ.2458 โดยขยายความหมายของอาวุธปืนให้รวมถึงปืนลมและส่วนประกอบของปืน แต่ไม่รวมปืนของเด็กเล่น

ยุคเปลี่ยนผ่านการปกครองตั้งแต่ พ.ศ.2475 เป็นต้นมา

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทยจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญเมื่อปี พ.ศ.2475 รัฐบาลได้ดำเนินการปรับปรุงและตรากฎหมายหลายฉบับ เพื่อรองรับระบบการปกครองใหม่ รวมถึงการควบคุมอาวุธปืนที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2562) โดยในปี พ.ศ.2477 ได้มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด และดอกไม้เพลิง พุทธศักราช 2477 ซึ่งมีสาระสำคัญในการควบคุมการครอบครอง การจำหน่าย และการนำเข้าอาวุธปืน วัตถุระเบิด และดอกไม้เพลิงอย่างเข้มงวดกว่ากฎหมายเดิม (พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ, 2477) โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

- 1) ห้ามมิให้บุคคลใดมีอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนบางชนิด เช่น อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนที่ใช้ในทางสงคราม
 - 2) กำหนดให้บุคคลทั่วไปที่ประสงค์จะมีอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืน ต้องขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่
 - 3) กำหนดให้ผู้ประกอบกิจการค้า ซ่อม หรือสั่งซ่อมอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน ต้องได้รับอนุญาตก่อน
 - 4) กำหนดข้อห้ามเกี่ยวกับการทำ นำเข้า คำ หรือครอบครองวัตถุระเบิดและดอกไม้เพลิง เว้นแต่จะได้รับอนุญาต
- ผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติต้องระวางโทษจำคุก ปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

ต่อมา พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ.2477 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรวมทั้งสิ้น 5 ครั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ทางสังคมและความมั่นคงของประเทศในขณะนั้น รายละเอียดการแก้ไขมีดังนี้

- 1) พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2477 กำหนดให้ผู้ที่มีอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนโดยไม่ได้รับอนุญาต สามารถยื่นขอรับใบอนุญาตย้อนหลังได้โดยไม่ต้องรับโทษ (พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ, 2477)
- 2) พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ (ฉบับที่ 3) แก้ไขเพิ่มเติมคุณสมบัติของผู้ที่จะขอใบอนุญาตมีอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน โดยเพิ่มเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติของผู้ขออนุญาตให้รัดกุมยิ่งขึ้น (พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ, ฉบับที่ 3, 2479)
- 3) พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ (ปี พ.ศ.2479) กำหนดยกเว้นการบังคับใช้กฎหมายสำหรับอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิด และดอกไม้เพลิง ที่เจ้าพนักงานได้รับจากรัฐบาลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ รวมถึงอาวุธปืนของกระทรวง ทบวง กรม ยกเว้นกระทรวงกลาโหมและกรมตำรวจ ซึ่งรัฐมนตรีผู้รักษาการมีอำนาจจำกัดชนิดและจำนวนอาวุธได้ และยกเว้นการบังคับใช้กับอาวุธที่ประจำเรือเดินทะเลตามปกติ (พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ, ฉบับที่ 2479)

4) พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2484 มีการแก้ไขเพิ่มเติมเพียงประเด็นวันและเดือนที่กำหนดไว้ในกฎหมายเดิม เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินการในทางปฏิบัติ (พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ, ฉบับที่ 5, 2484)

5) พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2484 อนุญาตให้ผู้ที่มีอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนโดยไม่มีใบอนุญาตสามารถยื่นขออนุญาตยืมหลังภายในเวลาที่กำหนดได้ และหากดำเนินการตามกำหนด จะไม่ต้องรับโทษตามกฎหมาย (พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ, ฉบับที่ 6, 2484)

การแก้ไขเพิ่มเติมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของรัฐในการควบคุมอาวุธปืนให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมและความมั่นคงในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

ยุคสมัยพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ.2490 (พ.ศ.2490-2543)

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติในปี พ.ศ.2488 ประเทศไทยได้เข้าสู่บริบทสงครามเย็น (พ.ศ.2488-2534) ซึ่งความขัดแย้งทางอุดมการณ์ในระดับโลกส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพภายในประเทศ เกิดการแพร่กระจายของอาวุธปืนในช่วงเวลาดังกล่าวซึ่งอาจเกิดจากการหลั่งรอดของอาวุธจากความขัดแย้งในอินโดจีน เช่น สงครามเวียดนาม ลาว และกัมพูชา ส่งผลให้เกิดตลาดมืดในการซื้อขายอาวุธ ซึ่งก่อให้เกิดความท้าทายต่อการรักษาความสงบเรียบร้อย ในประเทศ ในปี พ.ศ.2490 ได้มีการตราพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 10 กันยายน 2490 (พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ, 2490) กฎหมายฉบับนี้ขยายขอบเขตการควบคุมครอบคลุมถึงสิ่งเทียมอาวุธปืน และกระบวนขออนุญาตครอบครองและพกพาอาวุธปืนอย่างเคร่งครัด โดยยึดหลักการสำคัญจากกฎหมายเดิม พ.ศ.2477 แต่เพิ่มเติมรายละเอียดให้เหมาะสมกับบริบทสังคมสมัยใหม่ เช่น การควบคุมปืนปลอมและการปรับปรุงนิยามทางกฎหมาย โดยต่อมาพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติม 9 ครั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์เปลี่ยนแปลง ได้แก่

- 1) ฉบับที่ 2 พ.ศ.2491: ผ่อนผันให้ผู้มีอาวุธปืนเดิมขออนุญาตภายใน 90 วัน
- 2) ฉบับที่ 3 พ.ศ.2501: ปรับแก้นิยามและผ่อนผันให้ขึ้นทะเบียนปืนเถื่อนโดยไม่ต้องรับโทษ
- 3) ฉบับที่ 4 พ.ศ.2510 และฉบับที่ 5 พ.ศ.2517: เพิ่มอัตราโทษเพื่อยับยั้งการกระทำความผิด
- 4) ฉบับที่ 6 พ.ศ.2518: นิรโทษกรรมผู้ครอบครองปืนเถื่อนหากขออนุญาตภายในกำหนดเวลา
- 5) ฉบับที่ 7 พ.ศ.2522: ผ่อนคลายการอนุญาตบางประเภท และให้อำนาจกระทรวงกลาโหมดูแลการอนุญาต
- 6) ฉบับที่ 8 พ.ศ.2530: เปิดโอกาสส่งคืนอาวุธสงครามโดยไม่ต้องรับโทษ
- 7) ฉบับที่ 9 พ.ศ.2543: ปรับอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ

ตลอดช่วงเวลาดังกล่าว รัฐไทยยังคงรักษาแนวทางการควบคุมอาวุธปืนเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย ลดปัญหาปืนเถื่อนและอาวุธสงครามในสังคม โดยดำเนินนโยบายทั้งการเพิ่มโทษ การนิรโทษกรรม และการส่งเสริมการขึ้นทะเบียนอย่างต่อเนื่อง

มาตรการควบคุมอาวุธปืนปัจจุบัน (พ.ศ.2543 เป็นต้นมา)

กฎหมายที่ใช้ในยุคปัจจุบัน ยังคงอาศัย พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ.2490 (ฉบับแก้ไขล่าสุด พ.ศ.2543) เป็นหลัก โดยมีหลัก ห้ามมิให้ผู้ใด ทำ ซื้อมี ใช้ สั่ง หรือนำเข้า ซึ่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่ โดยกำหนดให้พลเรือนที่จะมีและใช้อาวุธปืนต้องมีใบอนุญาตถูกต้อง ได้แก่ ใบอนุญาตซื้อปืน (ป.3) และใบอนุญาตให้มีและใช้ปืนส่วนบุคคล (ป.4) การพกพาอาวุธปืนออกนอกเคสสถานต้องมี ใบอนุญาตพกพา (ป.12) และแม้มีใบอนุญาตดังกล่าวก็ห้ามพกพาปืนโดยเปิดเผยหรือเข้าไปในสถานที่ชุมชนที่จัดงานรื่นเริงหรือสถานที่ราชการ เป็นต้น ยกเว้นกรณีเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจะปฏิบัติหน้าที่เท่านั้น กล่าวคือ กฎหมายไทยปัจจุบันยังคงวางหลักการ “ปืนทุกกระบอกต้องมีทะเบียน ใครมีปืนต้องมีใบอนุญาต” และ “ห้ามพกปืนไปที่สาธารณะเว้นแต่จำเป็นและต้องได้รับอนุญาต” อย่างเคร่งครัด (สรารักษ์ และอาคม, 2563)

วิเคราะห์ปัญหาความรุนแรงจากอาวุธปืนในประเทศไทยในปัจจุบัน (ปี พ.ศ.2562-2567)

สถานการณ์ความรุนแรงจากอาวุธปืนในประเทศไทย

จากผลสำรวจของ Small Arms Survey ปี พ.ศ.2560 ประเทศไทยมีประมาณการจำนวนอาวุธปืนที่พลเรือนครอบครองถึง 10,300,000 กระบอก เป็นอันดับที่ 13 ของโลก และเป็นอันดับหนึ่งของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) โดยมีค่าเฉลี่ยการถือครองอาวุธปืนประมาณ 15 กระบอกต่อประชากรหนึ่งร้อยคน เป็นอาวุธปืนขึ้นทะเบียนประมาณ 6,000,000 กระบอก และที่เหลือมากกว่า 4,000,000 กระบอกเป็นอาวุธปืนไม่มีทะเบียน (Aaron Karp, 2018) สอดคล้องกับผลสำรวจของ World Population Review ปี พ.ศ.2562 ประเทศไทยมีจำนวนประชากรที่เสียชีวิตด้วยอาวุธปืนจำนวน 2,804 คน มากเป็นอันดับที่ 5 ของทวีปเอเชีย และอันดับที่ 15 ของโลก และ ในปี พ.ศ.2566 ประเทศไทยมีผู้เสียชีวิตจากการใช้อาวุธปืนมากถึง 3,830 ราย และจากสถิติคดีอาญาจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติในช่วง 5 ปีหลังจะพบว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืนนั้นยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยจากสถิติพบว่า ปี พ.ศ.2562-2566 มีจำนวนคดีที่เป็นกระทำความผิดอาญากลุ่มความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืนดังนี้ (สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ, 2567)

ตารางที่ 1 สถิติคดีเกี่ยวกับอาวุธปืนตามปีงบประมาณ

ปี พ.ศ.	อาวุธปืนสงคราม: ไม่สามารถออกใบอนุญาตได้ คดี (จากจำนวนคน)	อาวุธปืนธรรมดา: ไม่มีทะเบียน คดี (จากจำนวนคน)	อาวุธปืนธรรมดา: มีทะเบียน คดี (จากจำนวนคน)
2562	689 (692)	24,860 (25,506)	6,541 (6,916)
2563	714 (745)	28,967 (29,643)	6,007 (6,416)
2564	664 (668)	27,236 (27,484)	5,027 (5,231)
2565	900 (840)	32,117 (30,901)	6,014 (6,109)
2566	812 (749)	34,806 (32,910)	6,714 (6,999)

จากสถิติจะเห็นได้ว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืนประเภทอาวุธปืนธรรมดาประเภทไม่มีทะเบียนหรือปืนเถื่อนนั้นจะมีจำนวนมากที่สุดในทุกปี และจะมากกว่าความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืนธรรมดาประเภทมีทะเบียนเป็นสัดส่วน 3-5 เท่าตัวในแต่ละปี แสดงถึงการที่พลเมืองมีอาวุธปืนเถื่อนในครอบครองจำนวนมากกว่าอาวุธปืนที่มีทะเบียน และส่งผลให้มีการกระทำความผิดที่มากกว่า และจากสถิติจะเห็นว่า มีจำนวนคดีและจำนวนผู้กระทำความผิดในคดีอาวุธปืนธรรมดาเพิ่มขึ้นในช่วง 2 ปีหลัง ซึ่งสอดคล้องกับข่าวการกระทำความรุนแรงจากอาวุธปืนที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและสืบค้นจากข่าวอาชญากรรม และนำมาวิเคราะห์สภาพปัญหาตามที่จะได้นำเสนอต่อไปนี้

สภาพปัญหาความรุนแรงจากอาวุธปืนในประเทศไทย

1) สภาพปัญหาความรุนแรงอาวุธปืนที่กระทำต่อตนเอง

จากข้อมูลทางสถิติต่างๆ อาจทำให้เห็นว่าปัญหาความรุนแรงจากอาวุธปืนในประเทศไทยนั้นมีจำนวนมากและมีมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเราจะเห็นภาพความรุนแรงจากอาวุธปืนเห็นจากข่าวต่างๆ เสมอมาไม่ว่าจะเป็นการใช้ความรุนแรงต่อตนเองด้วยการใช้อาวุธปืนยิงตัวตาย ซึ่งจากการรายงานข้อมูลปัญหาการฆ่าตัวตายปีงบประมาณ พ.ศ.2565 ของกระทรวงสาธารณสุข โดยเก็บสถิติช่วงเดือน ตุลาคม พ.ศ.2664-สิงหาคม พ.ศ.2565 (กรมสุขภาพจิต, 2565) พบว่ามีผู้เสียชีวิตจากการฆ่าตัวตาย (ฆ่าตัวตายสำเร็จ) จำนวน 4,625 คน คิดเป็นอัตรา 7.09 ต่อแสนประชากร โดยวิธีการที่เลือกใช้เป็นการใช้อาวุธปืนร้อยละ 6.2 สูงเป็นอันดับที่สองรองลงมาจากจากการผูกคอตาย ในขณะที่จำนวนผู้พยายามทำร้ายตนเอง (ฆ่าตัวตายไม่สำเร็จ) มีอัตรา 48.01 ต่อแสนประชากรซึ่งวิธีการที่ใช้ในการพยายามทำร้ายตนเองไม่สำเร็จนั้นไม่มีวิธีการใช้อาวุธปืนเลย แสดงให้เห็นว่าในการฆ่าตัวตายแม้การใช้อาวุธปืนจะไม่ใช่วิธีการที่มีสถิติสูงสุดที่บุคคลเลือกใช้ แต่พบว่าเป็นวิธีที่มีผลสำเร็จสูงมาก โดยจากการสำรวจข่าวการฆ่าตัวตายโดยใช้อาวุธปืน ในช่วงปี พ.ศ.2562-

2567 จากหัวข้อข่าวอาชญากรรมพบว่าส่วนใหญ่ความรุนแรงจากการใช้อาวุธปืนต่อตนเองนั้นมักผู้กระทำโดยส่วนใหญ่เป็นเพศชายอยู่ในวัยทำงาน และมีเหตุจูงใจในการกระทำจากความเครียดโดยมีสาเหตุจากหลายเรื่องแตกต่างกันไปทั้งเรื่องงาน เรื่องครอบครัว เรื่องปัญหาหนี้สิน โดยมากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้กระทำความรุนแรงอาวุธปืนต่อตนเอง เป็นบุคลากรในอาชีพที่สามารถครอบครองอาวุธปืนได้โดยถูกกฎหมายและใช้อาวุธปืนที่มีทะเบียนในการกระทำความรุนแรงต่อตนเอง

2) สภาพปัญหาความรุนแรงอาวุธปืนในครอบครัว

จากการที่ผู้วิจัยได้สำรวจข่าวอาชญากรรมในช่วงปี พ.ศ.2562-2567 พบว่า ปัญหาความรุนแรงจากอาวุธปืนในครอบครัวนั้น โดยส่วนใหญ่เป็นความรุนแรงต่อคนรักหรือคู่สมรสทั้งคนรักปัจจุบัน หรืออดีตคนรักหรือคู่สมรส โดยมีเหตุจูงใจมาจากปัญหาความสัมพันธ์ และการหึงหวง และมีบางส่วนที่เป็นความรุนแรงต่อบุคคลอื่นในครอบครัวเช่น พ่อแม่ พี่น้อง หรือญาติคนอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งเรื่องทรัพย์สิน และเรื่องการกระทบกระทั่งกันด้วยเหตุอื่น ๆ และความรุนแรงอาวุธปืนต่อบุคคลในครอบครัวที่ผู้กระทำเป็นบุพการีของผู้ถูกกระทำนั้นมีส่วนเกิดจากสาเหตุที่ผู้ถูกกระทำมีพฤติกรรมเสียหายจนผู้กระทำทนไม่ได้จึงก่อเหตุขึ้น และมีเหตุการณ์ที่ผู้กระทำใช้อาวุธปืนสังหารคู่สมรสและบุตรหรือบุคคลในครอบครัวด้วยเหตุผลความเครียดจากภาระหนี้สิน และใช้อาวุธปืนสังหารตนเองตาม

3) สภาพปัญหาความรุนแรงอาวุธปืนในสังคม

ปัญหาความรุนแรงจากอาวุธปืนประเภทความรุนแรงในสังคมนั้นอาจเกิดได้ในหลายรูปแบบส่วนใหญ่เป็นการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาคาใจความขัดแย้ง โดยส่วนใหญ่เป็นการกระทำต่อผู้ที่มีปัญหาขัดแย้งกันมาก่อน รองลงมาเป็นการกระทำความรุนแรงอาวุธปืนที่เป็นการกระทำต่อบุคคลที่ไม่รู้จัก เช่น กระทบกระทั่งกันบนท้องถนน หรือสถานบันเทิง โดยผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีช่วงอายุที่หลากหลาย ทั้งวัยรุ่น วัยทำงาน วัยกลางคน ผู้สูงอายุ และเด็ก และที่เกิดขึ้นจำนวนเหตุการณ์น้อยที่สุดแต่ส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง และมีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บสูงสุด ได้แก่ เหตุการณ์กราดยิง ซึ่งจากการสืบค้นพบว่าส่วนใหญ่ผู้กระทำผิดเป็นเพศชาย วัยทำงานไปจนถึงวัยกลางคนมีประวัติความเครียดสะสมหรือประวัติเกี่ยวกับสารเสพติด โดยส่วนใหญ่เป็นบุคคลในอาชีพที่เข้าถึงอาวุธปืนได้โดยง่ายมีเพียงบางเหตุการณ์เท่านั้นที่ผู้กระทำความผิดเป็นเด็กหรือเยาวชน

4) สภาพปัญหาความรุนแรงจากอาวุธปืนระหว่างกลุ่มคน

ปัญหาความรุนแรงจากอาวุธปืนระหว่างกลุ่มคนนั้นเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจำนวนไม่มาก แต่มีการเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ 1) เหตุการณ์การใช้ความรุนแรงอาวุธปืนระหว่างกลุ่มขัดแย้งซึ่งโดยส่วนใหญ่พบว่าเป็นกลุ่มวัยรุ่น และกลุ่มธุรกิจสีเทา 2) เหตุการณ์การใช้ความรุนแรงอาวุธปืนจากกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในเขตพื้นที่เสี่ยง ซึ่งเกิดจากการที่กลุ่มคนมีความคิดความเชื่อที่ก่อให้เกิดอันตรายเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืนหรือการใช้กำลังในการแก้ไขปัญหา

จากการศึกษาปัญหาความรุนแรงจากอาวุธปืนในประเทศไทยจะเห็นได้ว่า มีความรุนแรงจากอาวุธปืนเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งความรุนแรงต่อตนเอง ความรุนแรงในครอบครัว ความรุนแรงต่อสังคม และความรุนแรงระหว่างกลุ่มคน ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปสาเหตุของการกระทำความรุนแรง เกิดมาจากหลายสาเหตุด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็น 1) สาเหตุจากปัญหาสุขภาพจิตและการจัดการอารมณ์ไม่เหมาะสมทั้งที่มีสาเหตุเกิดจากปัญหาความเครียดและปัญหาเสพยาเสพติด 2) ปัญหาการเข้าถึงอาวุธปืนเถื่อนได้ง่ายนำไปสู่การกระทำความรุนแรงหรือกระทำความผิดอื่น 3) การขาดการติดตามความพร้อมของผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน 4) การมีความคิดความเชื่อและค่านิยมที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับอาวุธปืนและการใช้กำลังในการแก้ไขปัญหา ซึ่งทำให้เกิดปัญหาความรุนแรงจากการใช้อาวุธปืนที่ส่งผลให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิต ทรัพย์สิน และความสงบสุขของประชาชน แสดงให้เห็นถึงปัญหาของความรุนแรงจากอาวุธปืนที่มีความรุนแรงและควรได้รับการแก้ไขอย่างตรงประเด็นและเร่งด่วน

เปรียบเทียบแนวทางการจัดการปัญหาความรุนแรงจากอาวุธปืนในต่างประเทศ

จากการวิเคราะห์ปัญหาความรุนแรงจากอาวุธปืนในประเทศไทยตามที่ได้เสนอไว้ในหัวข้อก่อนหน้านี้ ซึ่งชี้ถึงสาเหตุหลักของปัญหาความรุนแรงจากอาวุธปืนที่ส่งผลต่อสถานการณ์ความรุนแรงจากอาวุธปืนในประเทศไทย ได้แก่ 1) สาเหตุจากปัญหาสุขภาพจิตและการจัดการอารมณ์ไม่เหมาะสมทั้งที่มีสาเหตุเกิดจากปัญหาความเครียดและปัญหายาเสพติด 2) ปัญหาการเข้าถึงอาวุธปืนที่ง่ายนำไปสู่การกระทำความรุนแรงหรือกระทำความผิดอื่น 3) การขาดการติดตามความพร้อมทางด้านสุขภาพจิตของผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน 4) การมีความคิดความเชื่อและค่านิยมที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับอาวุธปืน และการใช้กำลังในการแก้ไขปัญหา ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอการเปรียบเทียบการจัดการปัญหาความรุนแรงจากอาวุธปืน ของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสิงคโปร์ และสหราชอาณาจักร ที่มีอัตราการเกิดความรุนแรงจากอาวุธปืนน้อย อัตราการเสียชีวิตจากอาวุธปืนในประเทศที่มีการควบคุมเข้ม เช่น ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และสหราชอาณาจักร อยู่ที่ระดับต่ำมาก (น้อยกว่า 0.2 รายต่อประชากร 100,000 คน) (World Population Review 2562) และนอกจากนี้ ยังศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศที่มีปัญหาความรุนแรงจากอาวุธปืนแต่มีมาตรการจัดการแก้ไขปัญหามีผลลัพธ์ที่ดีและน่าสนใจ ได้แก่ ประเทศออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา เพื่อประเมินแนวทางที่สามารถนำมาปรับใช้ในบริบทของประเทศไทยต่อไปโดยเปรียบเทียบในแนวทางการจัดการ ดังต่อไปนี้

1) ปรับปรุงระบบการควบคุมและการออกใบอนุญาต เพื่อการจำกัดการเข้าถึงอาวุธปืน (Access Restriction)

ประเทศญี่ปุ่นและสหราชอาณาจักรได้ออกแบบระบบการขอใบอนุญาตเกี่ยวกับอาวุธปืนที่มีขั้นตอนซับซ้อน ใช้เวลานาน และมีการตรวจสอบอย่างละเอียด เช่น การตรวจสุขภาพจิต การสัมภาษณ์บุคคลอ้างอิง และการทดสอบทักษะการใช้ปืนทุกระยะเวลาที่กำหนด(บงกช เอกกาญจนากร, 2557) ในขณะที่สิงคโปร์ห้ามการครอบครองปืนโดยเด็ดขาด ยกเว้นบางกรณีซึ่งได้รับอนุญาตเป็นพิเศษ ซึ่งแนวทางนี้แตกต่างกับประเทศไทยอยู่บ้าง แม้มีกฎหมาย ที่คล้ายคลึงกันแต่กระบวนการพิจารณาออกใบอนุญาตยังคงใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ในระดับพื้นที่ และไม่มีระบบตรวจสอบแบบบูรณาการ

2) การจัดระเบียบทะเบียนปืนและพัฒนาระบบการติดตามอาวุธปืน (Registration and Monitoring)

ในหลายประเทศ มีระบบทะเบียนปืนกลางระดับชาติที่สามารถตรวจสอบได้แบบเรียลไทม์ โดยอาวุธทุกกระบอกต้องมีหมายเลขทะเบียนและผูกกับชื่อเจ้าของ เช่น ออสเตรเลียได้จัดตั้งฐานข้อมูลกลางหลังเหตุการณ์กราดยิงในปีค.ศ.1996 ซึ่งช่วยในการติดตามและจำกัดการซื้อขายปืนผิดกฎหมาย ในทางกลับกัน ประเทศไทยยังไม่มีฐานข้อมูลทะเบียนปืนแบบบูรณาการ และการซื้อขายปืนทางออนไลน์หรือผ่านตลาดมืดยังสามารถดำเนินการได้อย่างง่ายดาย นอกจากนี้ ประเทศออสเตรเลียได้จัดตั้งฐานข้อมูลทะเบียนปืนระดับชาติหลังเหตุการณ์กราดยิงพอร์ตอาร์เธอร์ โดยกำหนดให้มีการจดทะเบียนปืนทุกกระบอกและเจ้าของต้องแจ้งหากมีการเปลี่ยนมือหรือลักขโมย (Simon Chapman และคณะ, 2539) ในสหราชอาณาจักรและญี่ปุ่น ตำรวจมีอำนาจในการสุ่มตรวจสอบการเก็บรักษาอาวุธที่บ้าน ในทางกลับกัน ประเทศไทยยังไม่มีระบบทะเบียนปืนระดับชาติที่เชื่อมโยงทุกจังหวัด และการตรวจสอบการเก็บรักษาในครัวเรือนแทบไม่มีในทางปฏิบัติ

3) การควบคุมปืนเถื่อนและอาวุธผิดกฎหมาย (Illegal Firearms)

จากการศึกษาพบว่าในแต่ละประเทศจะมีการจัดการกับอาวุธปืนเถื่อนที่มีส่วนที่คล้ายและแตกต่างกันไป ดังนี้ ประเทศสิงคโปร์มีบทลงโทษรุนแรงอย่างมากต่อผู้ครอบครองหรือใช้อาวุธปืนโดยไม่ได้รับอนุญาต โดยมีบทบัญญัติโทษประหารชีวิตในกรณีที่ใช้อาวุธปืนในคดีอาชญากรรมและมีโครงการตรวจค้นอาวุธตามแหล่งต้องสงสัยอย่างเข้มข้น เช่นเดียวกันกับประเทศญี่ปุ่นมีมาตรการตรวจสอบและค้นหาอาวุธปืนเถื่อนอย่างเข้มงวด และบทลงโทษสำหรับการครอบครองอาวุธผิดกฎหมายมีความรุนแรงถึงขั้นจำคุกหลายปี สหราชอาณาจักรใช้มาตรการจับกุมอาวุธผิดกฎหมายร่วมกับการใช้เทคโนโลยี เช่น การตรวจจับคราบดินปืน (forensic gunshot residue detection) และมีโครงการ "Operation Viper" เพื่อกวาดล้างอาวุธผิดกฎหมาย ประเทศออสเตรเลียมีโครงการ "gun buyback" (ซื้อคืนอาวุธ) ที่สามารถรวบรวมอาวุธปืนผิดกฎหมายได้มากกว่า 650,000 กระบอกภายหลังเหตุการณ์กราดยิงในปี 1996 และมีโครงการ buyback ต่อเนื่องในบางรัฐ

สหรัฐอเมริกาในบางรัฐ เช่น นิวยอร์ก มีการใช้ระบบติดตามปืนจากหมายเลขทะเบียน (gun tracing) และโครงการแลกปืนเป็นเงินสด (gun buyback programs) เพื่อดึงอาวุธเถื่อนออกจากชุมชน ในขณะที่สหรัฐฯ แม้จะมีปัญหาปืนเถื่อนในหลายรัฐ แต่บางรัฐ เช่น แคลิฟอร์เนียและนิวยอร์ก ได้ใช้เทคโนโลยีตรวจจับปืน (gun tracing) (Giffords Law Center, 2565) และเพิ่มโทษผู้ครอบครองปืนโดยไม่ได้อัปทะเบียน ซึ่งช่วยจำกัดการแพร่กระจายของอาวุธในกลุ่มเสี่ยงได้บางส่วน

4) การบังคับใช้กฎหมาย

ประเทศสิงคโปร์มีกฎหมายที่เข้มงวดที่สุดในภูมิภาค โดยกำหนดโทษประหารชีวิตสำหรับผู้ที่ใช้ปืนในการก่ออาชญากรรมร้ายแรง (Singapore Police Force, 2023) ประเทศไทยมีบทลงโทษตามกฎหมายสูง แต่อาจขาดความเข้มงวดของการบังคับใช้กฎหมาย

5) การรณรงค์สร้างค่านิยมใหม่ให้กับประชาชน

ในประเทศญี่ปุ่นและออสเตรเลีย รัฐให้ความสำคัญกับการปลูกฝังค่านิยม “สังคมไร้อาวุธ” ผ่านระบบการศึกษาและสื่อสาธารณะ ขณะที่ในประเทศไทย การมีปืนยังคงถูกมองว่าเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจและความมั่นคงส่วนบุคคล การเปลี่ยนแปลงค่านิยมในประเด็นนี้จึงเป็นอีกมิติที่จำเป็นต้องได้รับความสำคัญควบคู่กับการปฏิรูประบบกฎหมาย การศึกษาแนวทางการควบคุมอาวุธปืนจากประเทศต่างๆ สะท้อนให้เห็นว่าความสำเร็จในการลดความรุนแรงจากปืนมิได้ขึ้นอยู่กับกฎหมายเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องประกอบด้วยระบบการอนุญาตที่มีประสิทธิภาพ ระบบทะเบียนที่โปร่งใส การบังคับใช้อย่างเสมอภาค และการสร้างค่านิยมของสังคมร่วมด้วย ดังนั้น การวิเคราะห์เปรียบเทียบนี้จึงมีคุณค่าสำหรับการกำหนดแนวนโยบายในประเทศไทย เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อปัญหาได้อย่างรอบด้านและยั่งยืน

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษานี้มุ่งทำความเข้าใจปัญหาความรุนแรงจากอาวุธปืนในประเทศไทยผ่านการวิเคราะห์ในเชิงประวัติศาสตร์ กฎหมาย อาชญาวิทยา และการเปรียบเทียบนโยบายจากต่างประเทศ โดยได้ข้อมูลใหม่ในประเด็นสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) ความต่อเนื่อง ของบทบาทอาวุธปืนในสังคมไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันที่สัมพันธ์กับโครงสร้างอำนาจและความมั่นคง 2) ช่องว่างเชิงระบบของกฎหมายและการบังคับใช้ในประเทศไทยซึ่งเอื้อต่อการเข้าถึงอาวุธปืนโดยมิชอบ และ 3) กรอบแนวคิดเปรียบเทียบที่แสดงให้เห็นรูปแบบการจัดการในต่างประเทศซึ่งมีผลลัพธ์แตกต่างกันตามระดับของการควบคุมและวัฒนธรรมทางสังคม

การศึกษาพบว่า แม้ประเทศไทยมีกฎหมายควบคุมอาวุธปืนที่ค่อนข้างครอบคลุมในเชิงบทบัญญัติ แต่ยังคงขาดกลไกสนับสนุนด้านการบริหารจัดการ การบังคับใช้อย่างเป็นระบบ และการมีส่วนร่วมของสังคมในการสร้างค่านิยมด้านความปลอดภัย ในขณะที่ประเทศอื่นๆ เช่น ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และสิงคโปร์ สามารถออกแบบระบบควบคุมที่มีทั้งความเข้มงวด ความชัดเจนของกระบวนการ และความโปร่งใสในการบังคับใช้ ซึ่งส่งผลให้สามารถลดอัตราความรุนแรงจากอาวุธปืนได้อย่างยั่งยืน

ในภาพรวม การศึกษานี้ได้นำเสนอข้อมูลใหม่ในการสังเคราะห์และประมวลแนวทางที่อาจนำมาปรับใช้กับบริบทของประเทศไทย ทั้งในระดับกฎหมาย การบริหาร และการปลูกฝังค่านิยม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชาการและประสบการณ์เชิงนโยบายจากต่างประเทศ ซึ่งจะนำไปสู่ข้อเสนอที่สอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคมไทยอย่างรอบด้าน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาความรุนแรงจากอาวุธปืนในประเทศไทย ประกอบกับการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกับประเทศที่มีแนวทางการจัดการที่หลากหลาย ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางเชิงนโยบายและทางปฏิบัติที่สามารถประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมอาวุธปืนและลดความรุนแรงในสังคม ดังนี้

1) พัฒนาระบบการอนุญาตครอบครองอาวุธปืนให้รัดกุมและมีมาตรฐานกลาง

เสนอให้กำหนดกระบวนการพิจารณาใบอนุญาตที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านสุขภาพจิต ประวัติอาชญากรรม เหตุผลในการครอบครอง และทักษะการใช้งาน โดยมีแนวทางกำกับในระดับชาติที่มีความชัดเจน เพื่อให้กระบวนการดังกล่าวพ้นจากดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ลดความแตกต่างในการอนุญาต และเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการตรวจสอบ

2) จัดตั้งระบบทะเบียนอาวุธปืนแบบบูรณาการระดับชาติ

ควรมีการพัฒนาฐานข้อมูลกลางสำหรับการขึ้นทะเบียน การต่ออายุ และการโอนสิทธิ์ครอบครองอาวุธ โดยเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมการปกครอง และกระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้สามารถตรวจสอบย้อนหลังและติดตามอาวุธได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกพื้นที่

3) เพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมอาวุธปืนผิดกฎหมาย

เสนอให้มีมาตรการเร่งรัดการปราบปรามตลาดมืดของอาวุธปืน การใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบแหล่งที่มา (Gun Tracing) และการกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงหลักนิติธรรม ทั้งนี้ ควรจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะทางเพื่อประสานการบังคับใช้ในประเด็นนี้โดยตรง ส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและสม่ำเสมอ อีกทั้งควรมีการอบรมเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการอนุญาต ตรวจสอบ และบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ พร้อมจัดตั้งระบบตรวจสอบภายนอกหรือกลไกความร่วมมือกับภาคประชาสังคมในการติดตามความโปร่งใสของกระบวนการ

4) ปลุกฝังค่านิยมและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาวุธปืนในระยะยาว

ควรส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องความปลอดภัยจากอาวุธปืนผ่านหลักสูตรการศึกษา สื่อสาธารณะ และกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ โดยเน้นการสร้างค่านิยมที่มองว่า “อาวุธปืนไม่ใช่เครื่องมือในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง” ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญของสังคมที่ปลอดภัยและมีวัฒนธรรมสันติ

แม้บทความนี้จะได้นำเสนอการวิเคราะห์ปัญหาความรุนแรงจากอาวุธปืนในประเทศไทยและเปรียบเทียบกับแนวทางการจัดการในต่างประเทศอย่างรอบด้านแล้ว แต่ยังมีประเด็นสำคัญอีกหลายประการที่ควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติมในอนาคต ได้แก่ การวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนต่ออาวุธปืนในแต่ละภูมิภาคของประเทศ การศึกษาผลกระทบของนโยบายการแจกจ่ายอาวุธให้ประชาชนในบางยุคสมัย และการประเมินต้นทุนทางเศรษฐกิจและสังคมจากเหตุรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับอาวุธปืน การศึกษาดังกล่าวจะช่วยเติมเต็มความเข้าใจในมิติที่ลึกซึ้ง และสามารถใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการกำหนดนโยบายที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่ตอบสนองต่อความซับซ้อนของปัญหาในโลกสมัยใหม่ que การเข้าถึงอาวุธกลายเป็นเรื่องง่าย

ท้ายที่สุดนี้ การควบคุมอาวุธปืนอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่อาจอาศัยเพียงกฎหมายหรือบทลงโทษเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และประชาชน ในการสร้างระบบนิเวทางสังคมที่เอื้อต่อความปลอดภัย ความเป็นธรรม และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนพื้นฐานของความรับผิดชอบร่วมกันในฐานะสมาชิกของสังคม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงมหาดไทย. (2548). คู่มือปฏิบัติงานอาวุธปืนเล่มที่ 1 ฉบับรวมกฎหมายอาวุธปืน.

กระทรวงมหาดไทย. (2555). คู่มือปฏิบัติงานอาวุธปืนพ.ศ.2555 เล่มที่ 1 (ฉบับปรับปรุง).

กระทรวงสาธารณสุข, กรมสุขภาพจิต. (2565). สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการฆ่าตัวตาย. สืบค้นจาก <https://suicide.dmh.go.th/>.

ไทยรัฐออนไลน์. (2563, 9 กุมภาพันธ์). สรุปเหตุการณ์ 17 ชม.สะเทือนขวัญคนไทย “จ่าคลัง” ฆาตกรยิ่งก่อนถูกจับตาย. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/society/1767298>.

บงกช เอกกาญจนากร. (2557). ปัญหาเกี่ยวกับการพกพาอาวุธปืนในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- บีบีซีนิวส์.(2565, 7 ตุลาคม). เหตุกราดยิงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จ.หนองบัวลำภู ติดอันดับ กราดยิงสังหารใน โรงเรียน ร้ายแรงสุดในโลก. สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/articles/>
- ปิยะพร ดันณีกุล และน้ำแท้ มีบุญสร้าง.(2552). แนวทางการลดความรุนแรงจากการใช้อาวุธปืนกับบริบทสังคมไทย. ไทยพีบีเอส. (2566, 4 ตุลาคม). เหตุยิงกลาง "พารากอน" สะท้อนปราบอาวุธ "เหลว" ท้องเที่ยวกระเจิง. สืบค้นจาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/332450>.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2563, 9 กุมภาพันธ์). สรุปรเบเหตุการณ 17 ชม.สะเทือนขวัญคนไทย "จ๋าคลิ่ง" กราดยิงก่อนถูก จับตาย. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/society/1767298>.
- พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด และดอกไม้เพลิง พุทธศักราช 2477. (2477). ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490. (2490). ราชกิจจานุเบกษา, 64(556), 1-19. Retrieved from <https://www.ratchakitcha.soc.go.th>.
- พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ (ฉบับที่ 2, 2491), (ฉบับที่ 3, 2501), (ฉบับที่ 4, 2510), (ฉบับที่ 5, 2517), (ฉบับที่ 6, 2518), (ฉบับที่ 7, 2522), (ฉบับที่ 8, 2530), (ฉบับที่ 9, 2543). ราชกิจจานุเบกษา.
- สรารักษ์ สุวรรณศรี และ อาคม ศรียาภัย. (2563). กฎหมายและคดีอาวุธปืน. กรุงเทพมหานคร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, กองแผนงานอาชญากรรม. (2567). สถิติคดีอาญา. สืบค้นจาก <http://thaicrimes.org/crimestat/>.
- อัมรินทร์ (2562,31 ธันวาคม). 10 ที่สุดข่าวอาชญากรรมประจำปี 2562. สืบค้นจาก <https://www.amarintv.com/news/detail/20407>; <https://mgronline.com/crime/detail/9590000012972>.
- Aaron Karp. (2018). *Estimating Global Civilian-held Firearms Numbers*.
- Arms Offences Act, Cap 14 The Statutes of the republic of Singapore (rev. ed. 2008) (Original Enactment: Act 61 of 1973). Retrieved from <http://sso.agc.gov.sg/Act/ACA1973>.
- Chapman, S., Alpers, P., Agho, K., & Jones, M. (2006). Australia's 1996 gun law reforms: faster falls in firearm deaths, firearm suicides, and a decade without mass shootings. *Injury Prevention*, 12(6), 365-372.
- Giffords Law Center. (2022). *Gun Laws in California*. Retrieved from <https://giffords.org>.
- Spieller, L. (2020). Gun control in America: A global comparison. *Themis: Research Journal of Justice Studies and Forensic Science*, 8(1), Article 7.
- Singapore Police Force. (2023). *Annual Crime Brief 2022*. Retrieved from <https://www.police.gov.sg/>.
- World Health Organization. (2003). *World report on violence and health*.

Data Availability Statement: The raw data supporting the conclusions of this article will be made available by the authors, without undue reservation.

Conflicts of Interest: The authors declare that the research was conducted in the absence of any commercial or financial relationships that could be construed as a potential conflict of interest.

Publisher's Note: All claims expressed in this article are solely those of the authors and do not necessarily represent those of their affiliated organizations, or those of the publisher, the editors and the reviewers. Any product that may be evaluated in this article, or claim that may be made by its manufacturer, is not guaranteed or endorsed by the publisher.

Copyright: © 2025 by the authors. This is a fully open-access article distributed under the terms of the Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0).